Жінка сиділа біля вогнища з немовлям на руках. За нею стояла ніч. Була у спортивному одязі, світле волосся розкидане по плечах. Через годину-дві дороги він виймав цей знімок, довго дивився, а потім шмагав далі. Про звільнення їй не писав, хотів прийти несподівано. Як ти, моя радістино? Думав про її листи — чи хижі руки сортувальниць вимотали з них пристрасть, бо ніколи не писала про кохання. Писала про хату, що стояла над Удаєм і дивилась у воду, мов у дзеркало. Писала, як топить очеретом у грубі, як навесні вивозить на берег човна. Він ніколи її не бачив, але знав, де вона ставить ятері, як удосвіта витягає з них пару щучок та трохи карасиків і як вони підстрибують, доки веслує до берега. Вона писала йому, як пасе на болотах корову і як боїться п’явок. Вони пристають до ніг і відідрати їх можна тільки з ножиком.

Часто думав про неї і намагався уявити. До дня його народження сестра дала в газету шлюбне оголошення. Інші жінки, не дочекавшись відповіді, замовкали, а ця писала й писала.

Так говорила з ним, мов усе життя були разом і тільки на трохи розлучилися.

Він розмашисто їй відповів, аби задарма не чекала листів, бо не видають грошей на конверти. Вона надіслала йому конвертів.

Це все Афган. Повернувся з війни недолюдком, та так і залишився. Якось у слідчому ізоляторі міліціонер на нього вишкірився:

— Що, мученика з себе корчиш, падло?

Він не говорив з людьми, а гарчав. Зрештою військкомат допоміг влаштуватися лісником. Поселився в хаті під соснами, що затуляють небо, а вночі так висвистують, мов розколихують усю галактику.

У лісі все було його: від пенька над озером, де жила ящірка і щоразу вилазила на коліно, коли сідав з вудочкою, до галявини з лосями, яких він навчив боятися людей.

Він давно зрозумів абсурдність своєї роботи — мав захищати ліс від малих злодіїв для великих і викохувати звірів для убивць на дорогих машинах. За двадцять років лісникування сидів тричі. Востаннє за те, що спалив причеп з колодами — облив соляркою і запалив: гуло, наче вулкан.

Звільнившись, одразу поїхав до сестри, а потім до хати. Двоє вікон були вибиті, сірі занавіски валялися на підлозі. Знайшов під піччю кирзові чоботи, навмисне колись приховав їх далеко. Зняв з горища металеву лапу для ремонту взуття. Забив шматками руберойду вікна і пішов. У нього не було грошей на автобус, але сподівався їх заробити. Та й не така вже далека дорога.

Тепер шмагав полями й долинами, в маленьких селах виймав з рюкзака лапу й гукав: "Ремонтую чоботи й черевики, недорого!" Йому виносили старе пересохле взуття, що волало про безвихідь і безнадійність, платили хлібом, салом і яйцями. Потім він ховав причандалля і йшов далі.

Заночував у скирті, вирівши в соломі хатину. Навколо шипів вітер, порошив сніг, але вже бралося на весну. Крізь сон почув, як угорі плакали дикі гуси. Од щастя. Уявляв, як у неї біля хати зацвітуть фіалки та проліски.

Він думав про неї навіть уві сні. Думав, як знайде ту хатину над річкою, як зайде, а вона стоятиме у фартушку й білій хустині, як ухопить її на руки і підніме до стелі. У неї в хаті чисто, на стінах багато портретів і рушників. Він любить, коли цокає годинник і на стінах цвітуть рушники. Думав, як скаже оті слова, котрі почув у в’язниці: якщо до кінця життя залишився хоч один день, то не пізно почати його спочатку… Село

лежало біля річки, мов на півострові. З димарів звисали вірьовки диму. Швидко допитався, де живе Наталка Коновальчук. Біля хати стояв берест з обрубаною вершиною, берези спускалися трохи не до самої води. Все, як вона писала, навіть руда осока в кінці городу.

Постукав, але ніхто не відповів. Двері важко чиргикнули об підлогу. До нього всміхнувся годинник із зозулькою. Вицвіла клейонка і давні рушники. Біля печі сиділа на стільчику баба й чистила картоплю.

— Тут живе Наталка Коновальчук?

— Тут живе. — Підняла віджилі очі, й сірі плями на обличчі злякано ворухнулись.

— Можна з нею побачитися?

— Це я, чого тобі треба?

— Як — ви? — загримів могутнім голосом. — А хто ж мені писав листи?

Баба зляку трохи не брикнула зі стільчика. Показав їй знімок, стара підійшла до столу, одягла окуляри.

— Такої людини в селі нема, — сказала строго, мов суддя.

Він вийшов з хати, сів на лавочку під калічним деревом. Дивився, як вітер знімає простирадло води і вкутує ним берег.

Все життя за ним слідки ходила підлість. Бухгалтери, до яких не вмів леститись, його садовили. Жінки лізли до нього в ліжко, а потім скаржились на домагання. Начальство витирало об нього ноги. Часто він шкодував, що не має автомата, бо подумки укладав їх на землю.

Враз зірвався, мов скажений, кинувся на пошту. Двері були прочинені, в коридорі топилася грубка, навколо сяяло червоним.

— Хто писав мені листи? — з порогу заревів так, що забряжчали вікна. — Де ваш начальник?

Піднялася худа з козячими зубами жінка.

— Чого ви горланите? Я начальник і листоноша. Є ще одна листоноша.

— Два роки я одержував листи від Наталки Коновальчук. З вашого села. Хто вона?

— Так у нас одна Наталка Коновальчук. Сходіть до неї. Іншої я не знаю.

— Ти зараз у мене все згадаєш! — Вмить перестрибнув бар’єр.

Раптом жінка вихопила з-під столу рушницю і направила на нього.

Чорна грива на голові погрозливо настовбурчилася, очі зблиснули, мов кулі. Одним порухом міг би вихопити в неї рушницю й скрутити руки. Але чомусь не зробив цього. Перестрибнув через бар’єр, відійшов убік і розгублено всміхнувся: "Ух ти!" Вона стояла до нього в профіль — гнівна і розпашіла, неначе вовчиця. Взяв рюкзак, натиснув клямку. Та, з козячими зубами, задихаючись, ухопилася за телефон.

Він вийшов на великий майдан і гукнув: "Ремонтую чоботи, черевики, недорого!" Поставив розкладного стільчика. Його громовий голос проникав в усі вікна й двері. За якусь мить із хат почали визирати люди. Чужі люди. І між ними була десь вона, що писала йому листи. Може, заміжня. Може, каліка. Може, придуркувата…